

2023 – 3

HOLLANDS Maandblad

Tyche Tjebbes

een kind/ vraagt hoe ik heet, ga weg kind ik wil gewoon/
vooruit de dingen kopen die ik al heb/
maar niet meer vinden kan

Arnon Grunberg

De mensheid heeft
weinig talent voor
langetermijnoplossingen

Delphine Lecompte

Recensenten vinden ernst
een synoniem voor intelligentie.
Ze kunnen de klere krijgen

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 3 – 2023

vierenzestigste jaargang • nummer 903

februari 2023

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Fred Papenhove – Deze maand

Delphine Lecompte – Oden aan vooral dode idolen – xi

Edwin de Groot – Gedichten

Arnon Grunberg – De minister en de moeflon

Max Niematz – Gedichten

Job Breemer ter Stege – In gemeenschap van goederen

Florus Wijsenbeek – Gevallen

Paul Gellings – Gedichten

Gerry van der Linden – Wilde vrouw

Jan de Bas – Gedichten

Alexander Rinnooy Kan – Computer

Aat Ceelen – Gedichten

Margriet de Koning Gans – Een klein palaver

Tyche Tjebbes – Gedicht

Tekeningen Iris Le Rütte

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Fred Papenhove

In 1983 stond ik in Parijs in de Rue de Varenne en zei dromerig tegen mijn ex: ‘Ooit ga ik poëzie schrijven.’ Waar die notie vandaan kwam, is me nog steeds een raadsel. We gingen naar het museum van Rodin en die schreef helemaal geen gedichten.

Niettemin vond ik begin jaren negentig dat ’k van dat ‘ooit’ maar eens werk moest gaan maken. Zowaar produceerde ik enkele gedichten en stuurde die naar *Hollands Maandblad*. Na verloop van tijd ontving ik mijn eerste afwijzing, zonder nadere uitleg. Wel in een keurig briefje met daaronder de naam van J.J. Peereboom.

Het duurde best lang voordat ik de pen weer oppakte. Aanvankelijk was het ietwat ontmoedigend om van verscheidene kanten te horen te krijgen dat iemand die de veertig is gepasseerd weinig kans maakt in de literaire wereld. ‘Je wordt als dichter *geboren* en poëzie schrijven doe je al van jongs af aan.’ Dat soort in steen gebeitelde opvattingen.

Ondanks de doemdenkers en vooroordelen stuurde ik in 2000 poëzie naar een Haags literair tijdschrift dat werd gerund door twee dichters en schrijvers: Adriaan Bontebal en Harry Zevenbergen. Tot mijn verrassing kreeg ’k een uitnodiging om op te treden in een lokaal café en m’n twee gedichten voor te lezen die opgenomen zouden worden in hun blad *Bordelaise Literair*.

Uiteraard voelde ik me een god in ’t diepst van m’n gedachten, ook al vond ik het wel een dingetje om voor te dragen. In het café zaten een man of zes. Of de voordracht goed was, weet ik niet meer. Misschien moet je dat ook niet aan mij vragen.

Niet veel later kreeg ik het bericht dat één gedicht werd opgenomen in de bloemlezing *Van Haagse dichters die voorbijgaan* van uitgeverij BZZTÔH. Kreeg daarop wat leuke reacties van familie, kennissen en

vrienden, maar een plukje gedichten in een blad en één in een bloemlezing, dat is iets anders dan debiteren met een echte dichtbundel, vond men (waarschijnlijk diezelfde doemdenkers).

Tijdens de presentatie van de bloemlezing in Korzo Theater kwam ik tot mijn verbazing m'n voormalig leraar aardrijkskunde op de mavo tegen, meneer A. Kok. Hij vertelde me dat hij in de bloemlezing stond, hij schreef al heel lang poëzie onder het pseudoniem Bergman. Kok/Bergman stond eveneens in de Dikke Komrij en in de Privé-domeinreeks met een boek, liet hij zich losjes ontvallen. Hij keek wel alsof hij water zag branden toen hij hoorde dat ik ook in de bloemlezing stond. Het was de eerste keer dat hem dit overkwam met een oud-leerling en 'nota bene een van de mavo', zei hij. Ik vertelde hem fijntjes dat ik later havo heb gedaan en vwo (avondschool) en een tweedegraads onderwijsakte bezat voor geschiedenis en maatschappijleer. Na deze presentatie ging ik weleens bij hem thuis langs.

Een droom is meestal bedrog, maar niet altijd. Ik debuteerde als dichter in 2005 op achtenveertigjarige leeftijd bij uitgeverij Holland in de Windroosreeks. Mijn voormalig leraar aardrijkskunde was bij de presentatie.

lees het nieuwe nummer

Il mare

Max Niematz

De zee lijkt warempel zinvol
vandaag, minder toeristisch, minder
accessoire, een eenzaam doel in zich.
Wat is hij toch verschrikkelijk recht,
de einder, op het brute af, een tirannieke
spankracht waarin eeuwen zich onrustig
omdraaien in hun slaap, dromend
van een wereld vol bollende zeilen,
te behalen rijkdommen, te ontrafelen
geheimen en ten slotte teloorgang.

Ja, de dingen fluisteren weer, na
lang te hebben gezwegen. De ruches
aan de parasollen kabbelen in de wind.
Al wat is, lijkt nu pas te leven. Maar
stuit je blik weer op die rechte lijn, dan
klinkt in de lege schelp van de hemel
het gezang van hen die om je liefde
smeken, zoveel verraderlijker. En zij die
zoeken naar het gouden vlies komen
in plaats daarvan zichzelf tegen.

juli 2022

Afwas

Soms kunnen je handen plots
hun werk in het warme sop staken.
Een vluchtig beeld, een van die lang en
gevoeglijk vergeten, maar nog spring-
levende dingen schudt je ruw wakker.
Op blote voeten scharrel je over een
rommelig bospad dat zich bij elke
stap meer verliest in een teugelloos
woekeren van takken en twijgen.

Het wordt al donker, je probeert
van alles, de nacht maakt je bang.
Ten einde raad ruk je ergens een blad
af en houdt het op ooghoogte. Het
biedt rust, begrenzing, een houvast in
de chaos. Eén enkel blaadje gaat aan
de loop met je laatste illusie. Vroom
zet je de koppen en schotels in het
druiprek, voorgoed verdwaald.

oktober 2022

En route

Tegen de avond begeef je je
op weg met een borrelende maag.
Te Babylon wordt een maaltijd
bereid die je zal verkwikken. Honger
doet de cilinders stampen en trillen,
tot gloeiens toe. Geloof, hoop en
liefde, die oude maagden, liften mee,
stil wegdoezelend op de achterbank,
hun dorheid afstralend op jou om
oververhitting te voorkomen.

Een zoveelste infarct van Europa's
dikke darm brengt je tot wanhoop,
en je neemt een afslag – besluit dat je
doet belanden in een carrousel van
omleidingen, blinde hoeken, open
riolen, vicieuze cirkels en molshopen.
De tranquillizers zijn op en het hart
verkilt. Nooit klonk het lied van
de nachtegaal meer verloren.

augustus 2022

lees het nieuwe nummer

In gemeenschap van goederen

Job Breemer ter Stege

*We all choose to live life
We confuse how with why
Everyday is lost as it goes by
These moments don't compare*
John Frusciantè – 'A doubt'

De bont gekleurde vissersboten steken af tegen de lucht. Het ronken van een motor doet Teun denken aan hun laatste verbouwing. Na het zien van het zoveelste make-over-programma had Carmen besloten de muren weg te laten halen. Zo kon 'het licht beter haar werk doen'.

Teun vond het best.

Als ze weer boven komt, hapt Carmen naar adem en slaat haar blonde haren achterover – een Italiaanse commercial voor zonnebrand waarin glazige oogopslagen en herenslips de boventoon voeren. Wanneer het felblauwe water tot net onder haar navel staat, steekt ze haar hand in de lucht en lacht haar parels bloot.

Vroeger smolt Teun.

'Het ideale honeymoonverblijf', zo werd het aan hem verkocht. De rust, de hitte, de cocktails met parasolletjes werden opgevoerd als afzonderlijke argumenten. Teun dacht: alles beter dan ruzie.

Op het werk ging het al vaak genoeg mis, met Oudwater, soms zelfs met Dos Santos. Die eerste beriep zich in het geval van onenigheid steevast op 'anciënniteit'. Meer dan een paar gedraaide nekken leverde het niet op wanneer hij dat luid verkondigde. Men was in het ziekenhuis wel wat gewend. Bovendien was geen chirurg zo lang in dienst als Oudwa-

ter en stond hij te boek als 'een van de beste orthopedisch chirurgen van het land'. Maar Teun gniffelde wanneer andere chirurgen het weer eens over 'De Gooise bouwvakker' hadden.

Dos Santos, die een opleiding had gevolgd aan een prestigieuze school in de Verenigde Staten, meende dat hartchirurgie de meeste gravitas van alle specialiteiten verdiende. In hoeverre die hiërarchie was te herleiden tot de complexiteit van het orgaan of dat die achting louter te danken was aan dat de *Top 2000* geen nummer bevatte over de galblaas: Teun wist het niet en dacht: onderaan de streep is het allemaal een kwestie van opleggen, weghalen en dichtnaaien.

Verder had hij geen kwaad woord over voor Dos Santos, die vanwege de liefde in Nederland was gestrand en nog geen jaar later, uit liefde, weer was ingeruild. Oudwater had gevraagd: 'En, had ze het bonnetje nog?' Dos Santos had erom gelachen. Dat was het meest eenvoudig. In de wandelgangen werd gefluisterd dat Dos Santos' ex-vrouw steen en been had geklaagd. *Hij is altijd moe.*

Teun had de hartchirurg tijdens die periode vaak iets bemoedigends toegefluisterd, altijd buiten het bereik van Oudwater, die Dos Santos maar al te graag voorspande als secundant.

'Jij bent gewoon een ontzettende slappeling,' zei Oudwater eens tegen Teun nadat hij weigerde om af te reizen naar het centrum voor een 'stevige sessie bier drinken'. Misschien speelde mee in die weigering dat Teun ooit een artikel had gelezen waarin de operatiekamer werd omschreven als een apenrots, met de chirurgen als bavianen in het penthouse. Nadat hij het populair wetenschappelijke blad had dichtgeslagen, beschouwde hij zichzelf als chimpansee, een banaan pellend (van onderen, zo doen ze dat blijkbaar), krabbend aan z'n grote, rode hol, kwaadaardig grijnzend naar dagjesmensen uit de provincie.

Veel liever de Schotse Hooglanden. Schapen in de mist die de weg oversteken, in de auto een zweem van de whisky van gisteravond. Metallica, Nirvana, Pearl Jam. Of anders Dublin. Gate Theatre, waar hij *The*

Constant Wife van W. Somerset Maugham zag en twee jaar daarvoor *An Ideal Husband* van Oscar Wilde. *A Whistle in the Dark* van Tom Murphy maakte het meeste indruk. Het verhaal over Michael Carney, die in opstand probeerde te komen tegen z'n broers en vader, die een zuipende bende in Coventry vormden.

Murphy's stuk deed hem denken aan de voetbalvelden, aan de vaders met opgeschoren hoofden en bontkragen. De schreeuwers – zowel op als naast het veld – waren niet eens de ergsten. Ook de verveelde ouders, die hun desinteresse met een sloot koffie en cynische aanmoedigingen probeerden te verhelpen, kon Teun nog redelijk verdragen. Nee, de grootste stumperds waren 'de analisten', met hun *Studio Sport*-enthousiasme, die elke week weer een gouden voetbalei legden en oererden over welke looplijnen Teun moest aanhouden om 'de boel open te trekken door de vleugels te verbreden'.

Zelfs uit het toch ietwat toeristische *Canterbury Tales* (het toneelstuk, dan) putte hij meer vreugde dan uit de afgelopen vakanties. Dat de gekostumeerde gidsen Chaucers complex vervlochten verhalen op kodige wijze trachtten over te brengen, viel in het niet bij het lege gevoel van een ziedend heet strand in een onbeduidend plaatsje, zoals hier met Carmen in Weet Ik Veel, ten oosten van Málaga, ten westen van Motril.

Iets knaagde. Niet de rode wijn van gisteravond of het slaapmasker van Carmen in de vorm van een poezensnuit, met die ogen die hem wezenloos aanstaarden van boven haar halfopen mond. Zijn voorstelling van het getrouwde bestaan had te veel geleund op romantiek, op saamhorigheid en een soort van versmelting tot een groter geheel. Natuurlijk, op het moment dat hij Carmen over het gangpad zag schrijden, was Teun overmand geweest. En de dag verliep als in een goed-slechte romcom: Carmen was prachtig, lachte, danste, was joviaal, olympisch charmant en nadat ze al wild wuivend weg waren gereden in de oldtimer, had ze zich 'helemaal leeg en dolgelukkig' gevoeld.

Dus waarom nu opeens dat gevoel?

Tot ongenoegen van vrienden en familie had Teun sinds z'n dertigste al acht keer z'n verjaardag in de doofpot gestopt en bezoek vakkundig buiten de deur gehouden. Alsof het iets zou helpen tegen z'n existentiële crisis, het angstige gevoel dat het leven stilstond, bevroren in rituelen en een wurgend stramien. *Al dan niet vieren, het maakt geen mallemoer uit.*

Zijn beste vrienden, Jim en Pepijn, werden het afgelopen jaar – alsof ze het buiten hem om hadden afgesproken – alle twee vader. Vervolgens verlieten ze met piepende banden de stad, onderweg naar meer groen en meer ruimte. Zolang ze maar in de pas liepen, werden ze allemaal de voordelen gegund van een al uitgekerfd bestaan. Teun bleef weliswaar achter, maar eigenlijk had hij helemaal niets te klagen. (Alsof dat de zevenvinkjesman daar ooit van heeft weerhouden.)

Het water staat tot haar knieën. Carmen wringt haar haar uit en zwaait nogmaals. Met het zwarte krinkelelastiek van haar pols maakt ze een staart en begint dan met afgemeten, kleine passen richting Teun te waden, haar heupen wiegend over een catwalk van water en zand. De blauw-wit gestreepte bikini had ze 'voor Teun gekocht', zo werd hem duidelijk gemaakt. Hij zou haar in een Amerikaanse warenhuisketen in New York hebben gewezen op een paspop die iets soortgelijks had gedragen.

Hoe dan ook, Teun voelde iets wat op geluk kon duiden. Niet alleen door het nauwelijks verpakte vrouwenlichaam dat hem naderde, maar vooral door het idee dat ze aan hem dacht.

Teun was nog wat gaan eten met Dos Santos. Soms ging Rogier mee, een prima aanhangsel van een andere afdeling, een niet-storende sociale stoplap, een liefdadigheidsproject met ledematen. Na symposia aten ze vaker samen zodat ze zonder luistervinken het gedrag 'van hun collega's' konden analyseren. Oftewel: Oudwater. Dos Santos bleek keer op keer vergevingsgezind, een goed christen tot op het bot: 'Weet je wat het is,

Teun? Het is inderdaad een domme rukker, maar ja, je moet maar zo denken, die vent is gewoon ontevreden en doodongelukkig.'

Aan de bar van een restaurantje om de hoek van de congreshal had Carmen aan Teun gevraagd wat hij van het symposium vond. Ze wees naar z'n rechterborst: 'Je badge.'

Teun moest lachen.

Carmen vertelde dat ze ook op het symposium had gewerkt, als hostess. 'Ach zo,' reageerde Teun, zichzelf vervloekend om die reactie.

Hoewel hij de eerste dagen van de vakantie aardig is doorgekomen dankzij de gekoelde rode wijn en de albums van John Frusciante, de gitarist van de *Red Hot Chili Peppers* die mid jaren negentig bijna een arm verloor aan het drugsspuiten, vervolgens na een bijna-doodervaring het album *Californication* schreef, en tijdens het concert Live at Slane Castle tachtigduizend man stil kreeg met z'n gitaar- en zangsolo's, heeft hij ook al drie keer langer dan nodig op de wc-pot van het appartement gezeten. Roerloos voor zich uitstarend. Naar de lege verjaardagskalender aan de deur. (Even heeft hij overwogen om op 4 december 'Francisco Franco' in te vullen, maar de kalender van de muur halen, bewerken en terughangen, voelde als een te grote inspanning voor een middelmatige grap.)

Uit het niets is een vrouw naast hem verschenen. Ze heeft sproeten, geverfde wenkbrauwen en draagt een opgeknoopte blouse en een broekje dat haar billen nauwelijks binnenboord kan houden. In haar ene hand een dienblad, met de andere neemt ze een Instagrampose aan. Teun haalt de muziek uit z'n oren.

'Can I get you another drink?' vraagt ze.

Teun schudt zijn hoofd.

'You're enjoying yourself, sir? This is a very beautiful place, don't you think?'

'Dat is het zeker... Maar toch... ik kan het gevoel niet onderdrukken dat ik al heel lang niet meer mijn eigen keuzes maak. Ken jij dat?

Alsof iemand me een kostuum heeft aangemeten dat aan alle kanten knelt en me vervolgens het toneel op heeft geduwd, terwijl een regisseur me al jarenlang aanwijzingen geeft die ik helemaal niet wil opvolgen.’

In plaats van een relaas over de mevrouw uit te storten, produceert Teun een beleefdheidsknik en nipt aan het flesje San Miguel dat inmiddels de temperatuur van zojuist opgediende tomatensoep heeft.

‘Miss?’ Teun richt zich alsnog op. ‘Miss!’

De vrouw draait zich om.

‘Do you perhaps have an Irish Wolfhound?’

‘Sorry, a what?’

‘An Irish Wolfhound... the cocktail.’

De vrouw kijkt hem vertwijfeld aan – het voorstadium van irritatie.

‘Never mind... Another beer, please.’

Whisky, gemberbier, grapefruitsap, zout en zwartebessenlikeur, dat waren de ingrediënten – tenminste, dat werd hem verteld in Dublin door een barman met door kaarsen verlichte oogballen, die sprak als zowel een theaterproducent als een wanhopige straatverkoper. Hij vertelde over een foto van een jockey en een Irish Wolfhound, zo groot als geen andere hond op aarde en bedoeld om wolven te verjagen. Het resultaat: een verticaal uitgedaagd mannetje met een glas Irish Water in de hand met daarnaast een gigantische Wolfhound én een nogal gezochte naam voor een cocktail. Maar, het smaakte als niet anders.

‘And I wind up next to you, and all that I need is a doubt,’ zingt Frusciante. Z’n vrienden hebben meermaals, zo diplomatiek als mogelijk is voor mannen, gevraagd wat Teun in Carmen ziet. ‘Vind je het niet storend dat haar hele leven op Instagram staat?’ Gemakkelijk kon Teun voor de hand liggende argumenten oplepelen: ze is mooi, heeft een vlotte babbelaar, lacht minimaal een paar uur per week meer dan jullie vriendinnen, in bed is ze... onnavolgbaar.

‘Wist je dat ik ongeveer tien jaar vioolles heb gehad?’ vroeg hij Carmen laatst. Zonder op te kijken van haar telefoon schudde ze van nee. Het weerhield Teun er niet van het instrument uit zijn jeugd uit de

berging op te duikelen. Rommelend tussen de verhuisdozen vond hij de donkergroene bestofte kist. Zachtjes klopte hij op het hout, rook aan het hars, waarmee hij vervolgens de door ouderdom donkere en gladde paardenharen van de strijkstok inwreef en klemde – eenmaal afgedaald naar de woonkamer – de viool tussen kin en schouder. De steun die hij als kind tijdens het spelen had gedragen, was vervangen door een opblaasbaar kussentje. Zijn laatste leraar had het als een ‘essentieel attribuut’ omschreven. De e-snaar deed pijn aan z’n vingertoppen en het stemmen ging matig, maar de Ierse riedeltjes begonnen steeds soepeler te klinken. Op een gegeven moment gloeiden z’n wangen. ‘Vind je het wat?’ vroeg hij.

‘Hartstikke leuk, schat. Ik ga slapen,’ antwoordde het immer opgelichte hoofd.

Dat Teun niet als carrièretijger ter wereld was gekomen, realiseerde hij zich op de middelbare school. Die tijd ervoer hij als een noodzakelijk kwaad, maar tijdens z’n studie kreeg hij, ondanks verwoede pogingen, ook al lastig contact met medestudenten. De eed van Hippocrates werd tijdens borrels weggehoond. Hij hoopte maar dat het door de drank kwam, die altijd rijkelijk vloeide, of door de drugs, die openlijk werden gedeeld.

Specialiseren was de verkeerde keuze geweest. Fijn, al die dankbetuigingen voor ‘levensreddende’ handelingen, maar na de zoveelste ingreep begon al het gepiel en gefruunik steeds meer op lopendebandwerk te lijken. En leuk, het geld, maar het uitgeven gaf geen voldoening. Ook leuk, hoor, dat netwerk binnen de medische wereld, maar veel interessants vernam hij niet. Het leukste? De aandacht van vrouwen. Aan de andere kant: je hebt er maar één nodig om gelukkig te worden. Toch?

‘Mijn man!’ Carmen steekt haar armen naar Teun uit. Ze helt voorover, geeft hem een kus, neemt het kanariegele strandlaken met donkerblauw zeepaard van de hotelketen en droogt haar armen, bovenbenen, kui-

ten. Ze zet haar nieuwe zonnebril van Fendi op: het huwelijkscadeau van haar vader. ‘Voor tijdens jullie honeymoontrip,’ legde hij uit. Teun lachte flauw. (Een cadeau voor de helft van het bruidspaar leek wat ongebruikelijk. Of was het een hint?)

De bruiloft in Dierenpark Amersfoort was Carmens ingeving. Al weken had ze zich neerslachtig gevoeld door het ‘gebrek aan leuke ideeën’ van Teuns kant, toen ze opperde om tussen ‘de wilde dieren’ te trouwen. Voor de vorm had Teun trouwen in een Duits kasteel geopperd, of in een boerderij op Texel, of anders op het Franse platteland. Voor Carmen waren het allemaal eendjes uit *Duck Hunt*.

Achteraf kon Teun niet anders dan toegeven dat het een gezellige dag was geworden. Tenminste, dat werd het nadat Jim, Pepijn en Charles de speechpapiertjes weer hadden opgeborgen. Tijdens de toespraak van z’n vader vloeiden de tranen en het recente overlijden van z’n stiefmoeder ontstemde gelukkig niemand langer dan een paar ingecalculerde tellen. Carmens vader kreeg vervolgens de lachers op z’n hand met grappen over minderheden. Hij bleef om de drie zinnen om een glas wodka vragen. Dat een dierentuinmedewerker twee zinnen voor het einde van z’n verhaal kwam aanzetten met een goed gevuld glas, zorgde voor hilariteit alom.

Zelfs een serie van ongevallen kon de pret niet drukken. De champagneglazenstapel kletterde tijdens het inschenken om; de bruiloftstaart in de vorm van een skihut (‘Het is een chalet,’ verbeterde Carmen Jim, die waarschijnlijk terecht een grap maakte over het potsierlijke bouwwerk) werd in gehavende staat gepresenteerd met het excuus/verklaring dat de keukendeur wat harder dan normaal was dichtgeklapt. De kleine Teun en Carmen stonden nog rechtop, dat was het belangrijkste.

Nog voor het toetje werden twee mensen afgevoerd, tijdens het feest ontstond een opstootje tussen twee dronken ooms en een neefje van Carmen kotste vanaf de loopbrug in het berenverblijf. En de volgende ochtend, ze waren op weg naar Schiphol, bedacht Teun dat het wel wat onvolwassen was geweest dat hij zich door Carmen naar een voederhok

naast een container olifantenstront had laten meeslepen. Maar goed, voor Nederlanders is een bruiloft nu eenmaal een soort van minicar-
naval.

Piep piep.

Een bericht van Rogier.

‘Gehoord van Dos Santos?’

‘Nou?’

‘Hij gaat terug naar Amerika, mist z’n gezin.’

‘Goh.’

‘En het mooiste. Oudwater gaat mee.’

‘Huh?’

‘Wonen al jaren samen.’

‘Je lult!’

‘Niet.’

‘Jezus.’

‘Ja man. *Anyways*, geniet van de zon.’

Teun legt de telefoon weg, haalt diep adem en neemt dan een slok
bier.

Carmen richt haar kin op. Ze wil iets zeggen, weet Teun. Hij neemt
de muziek uit z’n oren.

‘Wat is er?’ vraagt hij.

‘Niks,’ antwoordt Carmen. ‘Waar luister je naar?’

‘Modest Moessorgski.’

‘Ken ik niet.’

Ze aait over haar heupen en plukt haar badpak tussen haar billen
vandaan. Dan strijkt ze het badlaken op het strandbedje met vlugge
bewegingen vlak. Soepel gaat ze zitten, rommelt wat in haar tas en haalt
een flacon zonnebrandolie tevoorschijn. Algauw glimt haar lichaam als
een keverpantser.

Teun staat op, loopt een paar passen van haar weg en staart naar de zee. Liever de Ardennen. Paar kratten trappist, blokken hout in de tuin, open haard aan, sneeuw, kou. Alleen zweten door inspanning.

Wanneer hij terugloopt naar Carmen, is ze zichzelf aan het fotograferen, liggend, de nieuwe zonnebril op het puntje van haar neus, hoofd gekanteld, de lippen getuit. Content kent geen vakantie. ‘De mensen moeten natuurlijk wel weten waar ik mee bezig ben,’ had ze hem ooit uitgelegd.

‘Carmen?’

‘Ja, lief. Wat is er?’

Teun zucht.

‘Wat is er?’ Haar mond hangt een beetje open.

Hij zou haar kunnen vertellen: het is niet de alcohol, het heeft te maken met bepaalde gevoelens, bepaalde twijfels, een soort van alomtegenwoordige rusteloosheid, in de nacht en hier op het strand net zo goed. Hij zou vervolgens kunnen uitleggen dat hij al een tijd niet meer zichzelf is, dat hij nog nauwelijks doet wat hij zou willen doen. Hij zou haar zo kunnen voorbereiden.

Maar waarom zou hij het mooier maken dan het is?

‘Carmen, ik wil scheiden.’

‘Wat zeg jij nou? Doe niet zo mal.’

Teun slaat z’n ogen neer en haalt diep adem.

Stilte.

‘Weet je het zeker?’ vraagt Carmen na een lange pauze.

Teun knikt. Zijn ‘ja’ komt maar moeilijk uit z’n dichtgeklemd keel. Dan opent hij zijn ogen.

Waarom lacht ze?

lees het nieuwe nummer

Gevallen

Over letterlijk en figuurlijk kukelen

Florus Wijsenbeek

Alhoewel ik me nog drie veilige jaren onder de gemiddelde levensverwachting van mannen (hier is een genderneutrale benaming niet gepast) in Nederland bevind, mag ik mezelf gelukkig prijzen dat ik die leeftijd überhaupt wist te bereiken. Ettelijke malen al ben ik aan dodelijke ongevallen ontsnapt. Voordat u denkt: wie niet? Lees en huiver, hier is niet een hypochonder aan het woord (wel een enigszins instabiele klungel, maar dat terzijde).

Kort na mijn geboorte werd nabij mijn ouderlijk huis een v2-raket afgevuurd door de bezetter, maar het Duitse wapentuig kwam vrijwel direct weer als een menhir des doods uit de lucht vallen. De daaropvolgende explosie liet alle ramen springen en zodoende werd mijn wieg onder de glasscherven bedolven.

Mijn eerste eigen herinnering is dat ik als vierjarige door de kleinzonen van mijn buurvrouw, de weduwe van justitieminister De Visser (die overigens plaats had genomen in het kortst zittende kabinet ooit: het vijfde van Colijn, dat werd gevormd én ontmanteld in 1939) met driewieler en al van de stoep werd getrapt. Die jongens konden flink schoppen, want mijn stalen ros(je) had mijn been doorboord en ik werd dan ook naar het Bronovo-ziekenhuis afgevoerd, met een gillende ambulance (en passagiers).

Dankzij de dodelijkste val mijnerzijds, van een meter of twintig in een ravijn naast een pelgrimspad van Assisi in Umbrië, weet ik dat het leven in je laatste ogenblikken helemaal niet als een film aan je voorbijtrekt: je kunt slechts constateren dat je aan het vallen bent en dat dat weleens slecht zou kunnen aflopen. Dat doet denken aan die man die

op het balkon van een wolkenkrabber staat wanneer een springer passeert, waarop de man vraagt: *'How is it?'* en nog net het antwoord kan horen *'So far, so good!'*. (Maar goed, het draait natuurlijk niet om hoe je valt, maar om hoe je neerkomt.)

In Italië ontwaakte ik, na een kort 'moment van afwezigheid', midden in een takkenbos op de bodem van het ravijn. Het weggappen van die takken was de boosdoener geweest, want daardoor was het pad ingestort. (Rücksichtslos snoeien, het is levensgevaarlijk.) Behalve dat ik eruitzag als Winnetou op oorlogspad die zichzelf had getooid met een kapotte bril, had ik verder niets. Ik ben dan ook maar op eigen kracht het ravijn weer uitgeklimmen teneinde mijn route richting de kerk waar Franciscus is (her)begraven (het bouwwerk was toentertijd nog niet aan een aardbeving bezweken) te hervatten.

Eveneens door een instortend pad, waar ik overigens wel te dicht langs de rand liep, ben ik ook in Italië weer in een ravijn gestort. Die val deed zich voor in de Cinque Terre, een wonderschoon wandelgebied tussen Sestri Levante en La Spezia. Toen, zo'n twintig jaar geleden, was het daar al druk; tegenwoordig moet je alleen naar de Cinque Terre afreizen indien je een sinistere voorliefde hebt voor filelopen. Deze val was wel significant minder dramatisch, want hij werd gebroken door een boom en de fles wijn in mijn rugzak bleef intact.

Los van voornoemde spektakelstukken ben ik het meest 'gewoon' gevallen of gestruikeld op het Paulus Pad, dat door Turkije loopt. Zoals vooral christelijke lezers zullen weten, was de apostel Saulus – die later Paulus werd – een gedreven wandelaar. Op weg van Jeruzalem naar Damascus zag hij het licht, toen hij brieven schrijvend door Klein-Azië trok, van Antiochië naar Efeze. Eenmaal terug in Jeruzalem werd de apostel gearresteerd en als Romeins staatsburger naar Rome getransporteerd voor berechting door keizer Nero, die Paulus liet onthoofden.

Op dat pad waren we overigens terechtgekomen omdat een vroegere secretaris van de Haagse vvd-afdeling door het ministerie van Buiten-

landse Zaken, waar ze werkte, was overgeplaatst naar Ankara. We hadden beloofd haar isolement te komen verlichten door onze gebruikelijke wandeltochten een keer daarheen te verplaatsen. Onze tocht was georganiseerd door een Amsterdams wandeltoerismebureau onder leiding van ene mevrouw Pot, die zelf niet meewandelde en met haar vriendin (*what's in a name*) lekker in de badplaats Antalya achterbleef. Terwijl we uren met een gammel busje de bergen in werden gevoerd en toevertrouwd aan een gids, die louter Turks sprak en geheel op eigen doft ons voorging op een niet-bestaand, noch ergens aangegeven pad, dat hij eigenhandig met een busje rode en witte verf zo hier en daar markeerde.

Turkije wordt, net als Umbrië, tamelijk frequent door aardbevingen getroffen – zoals recentelijk een gruwelijke beving het land overviel en vele tienduizenden doden eiste – met alle steenlawines, weggeslagen bergwanden en andere oneffenheden tot gevolg. Zelfs met behulp van bergstokken is het moeilijk om overeind te blijven op zulk terrein, zeker voor iemand zoals ik, die door een milde polyneuropathie, waardoor je een soort dooie voeten krijgt, op z'n best is gezegend met een gammel evenwicht. De laatste dag van deze zware, maar zeker gedenkwaardige tocht door vrijwel ongerepte natuur en zeer spaarzaam bevolkte gebieden, was ik niet meer gevallen. Toen ik mijn medewandelaars van dat heugelijke feit op de hoogte stelde, ging ik op een onnozel stukje rolkieselsteen alsnog tegen de vlakke. (Hoogmoed kwam zo ook eens voor de *letterlijke* val.)

Mijn recentste uitglijder maakte ik afgelopen voorjaar met mijn dochter en een gids in Cape Point National Park in Zuid-Afrika. Op een steile rotswand ging ik weer eens ouderwets halsoverkop. De gids wilde me behoeden voor dat kukelen, viel over me heen en zo kwamen we in innige verstrengeling enkele meters lager tot stilstand. Ik had niets op een enkel schrammetje na, de gids had helaas een gebroken vinger.

Een ander soort kelderen overkwam me op het feestje dat ik gaf ter gelegenheid van mijn zeventigste verjaardag. Het was warm en druk. Er was te eten en te drinken. Het eerste had ik, omdat ik me met de

gasten onderhield niet gedaan (alleen al mijn familie behelst een man of veertig), het tweede uiteraard wel. Toen ik van het koele binnen naar het snikwarme buiten liep, ging ik onderuit en werd opgevangen door de, toen net binnenkomende, minister van Veiligheid en Justitie en later weer bijgebracht door een dierenarts. Een combinatie die me nog lang is nagedragen.

Ieder jaar op de derde dinsdag in september, wanneer de Staten-Generaal opent, toen dat nog gebeurde in de Ridderzaal, word ik eraan herinnerd dat ik bij het inrichten van die zaal voor een congres van de Europese Liberalen, bij het neertakelen van stoelen van het balkon – met takel, stoel en al – naar beneden donderde (ik had de boel niet goed vergrendeld) en buitengewoon onzacht, maar ongedeed, op de middeleeuwse plavuizen neerkwam. Bovendien oogst ik sindsdien de onverholen bewondering van mijn kleinzonen wanneer ik met ze naar dit hoogtepunt (letterlijk!) van onze parlementaire democratie (en van kledingwansmaak van onze volksvertegenwoordigers) op de televisie kijk.

Ook met vervoermiddelen ben ik mijn eigen leven niet zeker. Op de fiets, een ouderwetse Fongers met terugtraprem, was ik naar mijn bridgeclubwedstrijd op het Buitenhof gereden. Ik won een fles wijn, stopte die in de binnenzak van mijn regenjas en bleef vervolgens bij het weggrijden met mijn broek aan de spie van de trapper haken. Toen omstanders een grote rode plas uit die met de fiets gevallen oude heer zagen stromen, werden de officiële hulpdiensten ingeschakeld. Ik stond echter gewoon weer op en begon de glasscherven uit mijn jas te verwijderen. De ambulance kon worden afgebeld, maar met die regenjas is het nooit meer goed gekomen.

Na het incasseren van een nieuwe knie, verplaatste ik me langs de Haagse dreven met een scootmobiel (voor de nieuwsgierige kenners: open carrosserie). Die perspectiefwissel maakte me duidelijk dat onze gehandicapten en moeders met kinderwagens het maar zwaar hebben. De stoepen worden volgeplempt met (illegale) terrassen, steigers, vuilnisbakken, winkeluitstallingen, leenscooters, zodat je te pas en te

onpas, ook wanneer je je niet kan beroepen op een verlaagde stoeprand, de rijweg op moet en dan dreigt om te kiepen. Dat overkwam me, met snormobiel en al, voor de Franse ambassade. Gelukkig telt het land nog veel behulpzame omstanders, dus mijn horizontaliteit werd ras omgezet naar verticaliteit.

Hoewel het hoogstens tot verre familie van ‘vallen’ kan worden gerekend, heb ik ook tweemaal een auto total loss gereden, iets wat ik gezien de afgelegde kilometers en mijn bijkomstige snelheid (mijn record over de zeshonderdveertig kilometer tussen Straatsburg en Den Haag bedraagt vierenhalf uur) nog ‘beperkt’ durf te noemen. In beide gevallen – een keer tegen de vangrail op de A13 en een keer in een greppel in Schotland, had ik zelf, behalve glas in mijn baard, niets.

Genoeg over al die letterlijke valpartijen: figuurlijk ben ik ook tweemaal gevallen, of naar beneden geroetsjt. Voor de eerste directe verkiezingen van het Europees Parlement stond ik op de voorkeurslijst van de afdelingen van de partij op de derde plaats, nog boven een zittend lid van de Tweede en een van de Eerste Kamer. Dat kon het partijbestuur niet over z'n kant laten gaan. Bovendien moest ook ruimte worden gemaakt voor een vrouw op de lijst. Aldus zakte ik naar de zesde plaats. Gevolg was dat de vier oude heren die voor de komende vijf jaar voor onze partij in het Parlement zaten met ondergetekende (de vrouwelijke kandidaat was afgehaakt) als hun fractiesecretaris en hun directe opvolger, mij met de nodige argwaan en voorzichtigheid benaderden.

De volgende keer werd ik als laatste op de vijfde plaats net wel gekozen. Echter, de keer daarop weer werd ik de dupe van een dealtje tussen de noordelijke en oostelijke provincievoorzitters, waardoor mijn vriend en collega Jan Mulder uit Drenthe naar boven werd geschoven. Nu prijkte ik wederom op plaats zes. Er werden gelukkig zes vvd-ers gekozen, maar de toenmalige partijleider Ed Nijpels, die op plaats één voor de Tweede Kamer stond, had ook de lijstduwersplaats voor het Europees Parlement en kreeg zoveel voorkeursstemmen dat hij verkozen

werd verklaard. Ik kwam alsnog te vervallen. Oorspronkelijk was Nijpels van zins dat Europees mandaat voor enkele maanden te aanvaarden om de wil van de kiezers enigszins recht te doen, maar heel loyaal heeft hij daar om mijnentwille vanaf gezien.

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

JAN DE BAS (1964) – Cultuurhistoricus en dichter. Zijn laatste dichtbundel was *Dit terzijde* (2020). In 2022 verscheen de monografie *Desiderius Erasmus: Levenswijsheden*.

JOB BREEMER TER STEGE (1985) – Schrijver, redacteur. Schreef o.a. *De dolfijnen* (2014). Werkt aan *De eerstewereldridder*, een schelmenroman over een aanmodderende vent in contemporain Amsterdam.

AAT CEELLEN (1950) – Acteur, regisseur en schrijver. Publiceerde drie verhalenbundels en zes romans, waaronder *King, een komedie* (2011) en *Het heerlijk avondje* (2012).

PAUL GELLINGS (1953) – Publiceerde talloze boeken en bundels. Voor 2023-'24 staan een roman gesitueerd in de Amsterdamse Rivierenbuurt en een dichtbundel op stapel.

EDWIN DE GROOT (1963) – Dichter, in Nederlands en Fries. Zomer 2021 verscheen een vijfde bundel: *Noas tsjin 't glês/Neus tegen het glas*. De Nederlandse versie werd gepubliceerd door In de Knipscheer.

ARNON GRUNBERG (1971) – Bekroond schrijver en columnist. Won onder meer de Constantijn Huygens-prijs en de Frans Kellendonk-prijs. In 2022 kreeg hij de P.C. Hooft-prijs en de Johannes Vermeer Prijs.

MARGRIET DE KONING GANS (1942) – Studeerde o.m. Nederlands. Amuseert zich achter de geraniums. Ontving de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006 (*essayistiek*).

DELPHINE LECOMPTE (1978) – Won met haar debuutbundel *De dieren in mij* (2009) de C. Buddingh'-prijs. Nadien verschenen o.m. *Vrolijke verwoesting* (2019) en verscheidene, bejubelde prozaboeken.

GERRY VAN DER LINDEN (1952) – Dichter, schrijver. Publiceerde twee romans, een novelle en twaalf dichtbundels. Werkt aan de nieuwe bundel *Al mijn draden* en aan een roman getiteld *Addergebroed*.

MAX NIEMATZ (1942) – Speelt piano met de ramen dicht, schildert voor eigen gerief, maar maakt van de literatuur een halszaak. Publiceerde verscheidene bundels, vele romans en in 2022 i.s.m. A.H.J. Dautzenberg het brievenboek *Zonder schrammen vaart niemand wel* – maxniematz.com

FRED PAPENHOVE (1956) – Oud-marinier en dichter. In 2009 ontving hij de Halewijnprijs voor *De hemel is vol zwaluwen*. Werkt momenteel aan een zesde bundel en aan een prozadebuut.

ALEXANDER RINNOOY KAN (1949) – Was onder meer rector magnificus van de Erasmus Universiteit, vno-ncw- en ser-voorzitter en Eerste Kamerlid voor D66 – alexanderrinnooykan.nl

IRIS LE RÜTTE (1960) – Kunstenaar en dichter. In 2022 werd haar beeld ter ere van olympisch kampioen Ireen Wüst onthuld. De bundel *Ik dicht je bij me* haalde onlangs de achtste druk – irislerutte.nl

TYCHE TJEBBES (1982) – Schrijft proza en poëzie. Werk verscheen in o.a. *Hollands Maandblad*, *Deus Ex Machina*, *De Optimist*, in de bundel van *De Gedichtenwedstrijd* en op de website van *De Revisor*.

FLORUS WIJSENBEEK (1944) – Tussen 1984 en 1999 lid van het Europees Parlement voor de vvd en twaalf jaar firmant voor een Nederlands en een Europees lobbykantoor.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink • *Vormgeving:* Steven Boland • *Correctie:* Aron Groot
Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Merijn de Boer
Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Maandblad bedankt de volgende partijen voor hun sponsoring:
De Bezige Bij, Alfabet Uitgevers, Ambo | Anthos, Atlas Contact, Das Mag Uitgevers en Sebes & Bisseling Literary Agency.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 lg Amsterdam • Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Ingezonden bijdragen worden niet retour gezonden, u krijgt antwoord per e-mail.

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 vj Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 92,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 27,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneeservice • Postbus 105 • 2400 ac Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 088-1102052.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,95 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneeservice.nl